

KADIN EMEĞİ, KRİZİN KADIN EMEĞİNE YANSIMASI

VE POLİTİK GÖREVLERİMİZ

“Kadının konumu daima bir İKTİSADİ sistemin o sıradaki gelişme aşamasında kendine verilen emek görevlerinin bir sonucudur.” (A.Kollontay)

Kadının eşitsizliğinin, siyasal-toplumsal karar ve yetki mekanizmalarından dışlanmışlığının temel kaynağı, iktisadî alandaki işbölü(şü)mü ve paylaşımındaki eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Toplumsal iş bölü(şü)mü ve paylaşım sürecinde, toplumun erkek cinsi, mülkiyeti erkek egemen tarzda tek yanlı gasp etmiştir. Bu durum, sınıflı toplumlarda kadın emeğinin çok özgün bir yöntemle sömürülmesinin temelini oluşturmaktadır.

Kapitalizm koşullarında kadın emeğinin sömürüsü; kapitalistlerin toplumsal üretimden elde edilen değerleri gasp etmelerine bağlı olarak, çok daha inceltmiş yöntemlerle yapılmaktadır. Kapitalist üretimin gelişmesine paralel olarak, üretim / istihdam (çalışma) sürecinde, kadının emeği, artı değer sömürüsü yanında, düşük ücret sömürüsüne de maruz kalmaktadır. **‘Eşit işe düşük ücret’** ödemesi bugün en gelişmiş emperyalist ülkelerde dahi uygulanmaktadır.

Kadın emekçilerin siyasal - örgütsel egemenlik alanlarında, gerici yasa ve toplumsal değer yargıları yoluyla ayrımcı uygulamalara tabi kılınmaları, toplumsal alt yapıdaki bütün dengesizliklerin dolaysız bir sonucudur.

Kadın için büyük bir dezavantaj olan bu durum, sınıflı toplumların bir çelişkisi olarak günümüze kadar varolmuştur. Servetin paylaşımında, maddi kaynakların dağılımında, yetki alanlarının sınırlandırılmasında, güç olma ve sosyal statü alanında erkek gibi inisiyatif - prestij sahibi ‘olamaması’ bu durumun sonucudur.

Kadının bu ‘edilgen ve kırılğan’ durumu özellikle de kriz dönemlerinde daha açık ortaya çıkmakta ve neo-liberal politikalar kadınların sırtındaki yükü daha da arttırmaktadır. Özellikle de her gün artan işsizlik, sosyal bütçelerde her geçen gün yapılan kısıtlamalar kadının zaten kötü olan durumunu daha da kötüleştirmektedir. Yoksulluğun, işsizliğin, göçmenliğin, günümüzdeki adı daha çok **KADIN** olmuştur. Bu nedenledir ki; dünya genelinde, **“yoksulluğun kadınlaşmasından”** bahsedilmektedir ve bu tanım hiçte bir abartı değildir. Kadının yoksullukla her geçen gün daha fazla yan yana anılmasının nedenlerini de bu anlamda iyi irdelemeliyiz.

Politikada olduğu gibi, "ekonomi" dendiğinde de ilk akla gelen erkek ve erkeğin üretim faaliyeti ile ilişkisi olur. "Kadın ve Ekonomi" birbiriyle bağdaştırılamaz,

Krizin topluma yansımalarını anlatan birçok yazıya, değerlendirmeye baktığımızda, çok sınırlı bir kesimin dışında (ki onlar da genelde kadınlar olmakta) krizin kadınlara yansısına ya hiç değinilmez ya da *"Kriz, en fazla kadınları vurmaktadır."* gibi yuvarlak laflarla konuyu geçiştirirler. Çünkü genel anlayış parayı, toprağı, gayrimenkul ve servetleri erkekle eş değer olarak görmektedir: Bunun içindir ki; kadınların yeryüzündeki toplam mülkiyetten elde ettikleri pay %1'lerde kalmaktadır.

Günümüzde hala "üretken faaliyetler-işler" erkeği akla getirmektedir. Kadının evde yaptığı işler ise üretken işlerden sayılmaz. Oysa kadının ev içi üretimi emeğe dayanmaktadır, ülke ekonomisinde göz ardı edilse de, önemli bir katma-değer sağlamaktadır (örneğin aşağıda değineceğimiz gibi emeğin yeniden üretilmesi meselesi).

Kısacası çalışmak, evin geçimini sağlamak erkeğin aslı işi olduğu için kadın da kendi aslı görevini en iyi şekilde yerine getirmekle sorumludur. Ki, bu da kadını 'elinin hamuru ile' erkeğin finans-ekonomik işlerine karışmamasını zorunlu kılar. Bu salt Türkiye gibi ülkeler için değil, kapitalist-emperyalist ülkelerde de geçerli bir anlayıştır.

Bu yüzdendir ki kadının ekonomi ile ilişkileri sınırlandırılmıştır. Kadının ücretli işte çalışmayan ama evde iyi çalışanı makbuldür. Çünkü kadının yeri evidir ve bu da erkeğin prestijinin artması demektir.

- Kadının ekonomiyle en ilişkili görüldüğü yanlardan biri, tutumlu olması ve ev içi ekonomisini en iyi şekilde sağlamasıdır.
- Kadın genelde, aile bütçesine katkı için geçici bir süre çalışır, asli görev erkeğindir,
- Kadın, erkeğe rakip olacak iş alanlarından uzak durmalıdır,
- Kadın, evdeki rolüyle ilişkili olan ve bu rolünü aksatmayacak işlerde çalışmalıdır.
- Erkeğin ağırlıkta olduğu iş kollarında, kadınların düşük performans gösterip, başarısız olacakları önyargısı topluma yerleştirilmiştir.
- "*Duygusaldır, çabuk kızar, yönetici yetenekleri yoktur, vb...*" gibi topluma yerleştirilmiş olan ön yargılar da, kadının iş bulmada ve ekonomideki durumlarını olumsuz yönde etkileyen önemli nedenlerden bazılarıdır.

Kısaca, "Ekonomik Politikalar" ancak erkeğe göredir, kadın "iş bilen" erkeğin kendi adına vereceği kararlara boyun eğmek, razı olmak zorundadır.

Tüm bu saydıklarımız yaşamın her alanında olduğu gibi, ekonomide de erkek egemen yapının hâkim olmasının önemli bir sonucudur.

Kapitalist üretimde kapitalistler için olmazsa olmaz, üretilmesi gereken en önemli ihtiyaç, doğrudan emekçinin kendisidir. Çünkü emekçinin ürettiği artı-değer, kapitalizmin en tipik özelliği ve özgül yanıdır.

Kapitalist üretim, kendini yeniden üretebilmek için, artı- değer üreten emekçinin yeniden üretimini zorunlu kılmaktadır.

Burada, **kapitalist için önemli olan emekçi ve onun yerini alacak olan çocukların üretiminde, aile ve kadının yaşamsal bir öneme sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır.**

Fakat yeniden üretim salt üremeden ibaret olmayıp, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin de yeniden üretimidir. Ve aile bu nedenle toplumsal üretim sürecinde önemli rol oynadığı gibi, kadının da aile ve üretim süreçlerindeki konumu - yeri de farklılaşır.

Kapitalizmin "yaygınlaşmış bir meta üretimi" olduğu ve üretim tarzında değer ve artı-değer yaratan insan emeğinin de metalaştığı bilinen bir gerçekliktir.

Tam da bu noktada "Kadın emeği" ne baktığımızda, kadın sosyal üretime 'geçici' değil 'kesin ve sürekli' olarak girdiğinde dahi, emeğinin daima 'destek' mahiyetinde kaldığı görülmektedir. Bunu biraz daha açacak olursak:

Kadınların ve hatta çocukların kitlesel olarak üretim sürecinde yer almaları, sanayi devrimi ile olmuştur. Makinelerin üretime girmesi fiziki güç gereksinimini azaltırken, emeğin üretkenliğini arttırmış ama değerini düşürmüştür. Tüm aile, kadın ve çocuk da kendilerini emek pazarında bulmuşlar, en kötü şartlarda ucuz iş gücü olarak kapitalizmin azgın çarkları arasında öğütülmeye başlanmışlardır. Ancak; yoğun bir şekilde emek piyasasına giren kadınlar, kapitalist kriz dönemlerinde, ilk elden ve kitlesel bir şekilde "ev işine" geriye gönderilenler olmuştur. Oysa tarihe baktığımızda savaş dönemlerinde, sıcak savaş

cephelerine giden erkeklerin üretim alanlarında boşalan yerlerini dolduran kadınlar, emek piyasasına girerek, toplumsal inşada önemli sorumluluklar da üstlenmişlerdir. Savaş bitip erkekler cepheden döndüklerinde, kadının payına yine “ev işleri” düşmüş, üretim alanlarında ise, kadının yerine aslı iş gücü olarak yeniden erkek geçmiştir.

“Ev kadını” denilen kesime baktığımızda, toplumun en mağdur kesimini oluşturduklarını görürüz. Çünkü kapitalist üretim ilişkisi açısından “ev kadınının emeği” ne değer, ne de artı değer yaratmamaktadır. Bu nedenle de kapitalizm kadının emeğini üretken kılmak zorunluluğu duymaz. Engels’in de tabiriyle “*evcil köleliğe terk edilirler*”. Fakat kapitalizm, yedek emek gücüne ihtiyaç duyduğu dönemlerde, kadının üretime katılmasına izin verir. Vasıfsız ve örgütsüz olan kadın da daha düşük ücretlerle ve ağır şartlarda çalışmaya razı olur. Yani; “*Sermayenin birikim devrelerinde emek piyasasına giren kadınlar, sermaye sahipleri için örgütlenmemiş ve ucuz bir emek gücü kaynağı oluşturmaktadır.*”

Krizin kadın emeğine yansımalarına geçmeden önce, ‘Kriz’ in tanımını yapmakta fayda var. Öncelikle bir noktanın altını çizmek gerekiyor. Bir yılı aşkın süredir devam eden mali ve ekonomik kriz, kapitalist sistemin dokusundaki bozuklukların yarattığı bir krizdir. Dolayısıyla bu kriz, (önemli bir ayağı olmakla birlikte) sadece klasik bir ekonomik kriz olarak düşünülmemelidir.

Çünkü kriz tiplerine baktığımızda toplumsal ilişkileri iyi analiz etmek ve toplumdaki temel alanları-düzeyleri ayırt ederek krizi tanımlamak doğru olmalıdır. Bunları değişik platformlarda tartıştıığımızdan dolayı, yeniden uzunca işlemeyi düşünmüyoruz ama başlıklar halinde hatırlatmakta da fayda görüyoruz.

- Doğa krizleri (afet, salgın, kıtlık vb.)
- Ekonomik kriz (ekonomik yapı ve ilişkilerden çıkan kriz)
- Sosyal kriz (sosyal değişme-gelişme ve sosyal bölünmeler)
- Politik kriz (sistem ve sistemle toplum ilişkilerinden doğan kriz)
- Sosyo-Politik kriz (katılma, temsil, meşruluk vb. gibi krizler rejim krizine dönebilir)
- Yönetim krizi (yöneticilerin artık toplumu eskisi gibi yönetememe durumu)
- İdeolojik kriz, vb. diye bunları çoğaltabiliriz.

Sayıdığımız türevler pratikte her ne kadar farklı düzeylerde görünseler de, aralarında ki ciddi bağlantılar nedeniyle birbirinden ayırmak güçtür. Ama biz burada, konumuz gereği “ekonomik kriz” boyutuyla meseleye daha çok yoğunlaşmak istiyoruz.

Kapitalist kriz, kapitalizmin kendi çelişkilerinden kaynaklanmaktadır ve kapitalist üretimde tek ilke, sermaye birikimini arttırmaktır. “*Ancak sermayenin temel ikilemi, doğrudan sermaye birikimini mümkün kılan üretkenlik artışının, sermayenin organik bileşimini değiştirerek, artı- değer yaratan değişken sermayeyi görelî olarak azaltması, dolayısıyla kâr hadlerini düşürmesidir. Kapitalist kriz ise, hem bu çelişkinin bir ifadesi hem de çelişkinin çözüm yollarından (kendisi için) birisidir.*” (Ş. TEKELİ Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat,)

İşte, ‘yedek işçi ordusu’ dediğimiz kadınlar, sermaye birikiminin arttığı dönemlerde emek piyasasına alınırken, birikimin yavaşladığı kriz süreçlerinde ise evlerine gönderilirler.

Kadınların, kapitalist üretim ilişkilerinin devam etmesindeki rolleri, kesin ve sürekli bir biçimde üretime katılmalarına ‘mutlak’ bir sınır da koymuş olur.

Kapitalist birikimin yükselme evrelerinde kadın eve dönmese dahi, ücretli emekçilikle “ev kadınlığı” üst üste geldiğinden, kadının çalışma ve yaşam şartları daha da ağırlaşır. Çünkü işçi sınıfı kendi kendisini yeniden üretmekte ve kadın ev işi ve çocuk bakımını yüz

yılların getirdiği kültürel şekilleniş içinde gönüllü olarak üstlenmektedir. Bu durum da kadını part-time, yarım gün işlerde “ev kadınlığını” etkilemeyecek şekilde çalışmaya yöneltir. Ancak bu işlerde çalışan kadın, genelde sosyal haklarından mahrum kalır ve iş piyasasında yerini alamaz.

Kadınların “ev kadınlığı ve ücretli emek” arasında gidip-gelmeleri, kadının toplumdaki statüsünü belirler. Yanı sıra bu durum, toplumun bütünü ve emekçi sınıfların ekonomik durumları ve sınıf mücadelesi üzerinde de önemli sonuçlar doğurur. Çünkü kadın bu iki döngü arasında, kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden üretiminde rol oynarken, bir taraftan da kapitalizmin içine düştüğü çelişkilerden, krizlerden çıkmasına da yardımcı olur.

Ama bu durum kadının kendisi için de hayati önem taşımaktadır. Kadın üretime katılmakla ya da evin dört duvarında sıkışıp kalmakla, üretim ilişkilerinin belirlendiği sınıf ilişkileri ve mücadelelerinin şiddetinden doğrudan etkilenir ya da bu gerçeklerden bihaber yaşar.

Çünkü kadının üretime katılması, emek gücünde yoğunlaşması, örgütlenmeye ve kolektif eylemlere katılmasının da başlangıcı olabilmektedir. Üretime part-time değil de yoğun biçimde katılan kadının sınıf bilincinde gelişme olacak, işsizliğin arttığı oranlarda kadın ve erkek birbirlerini rakip görme yerine, kendilerini işçi sınıfı hareketi içinde birbirleriyle omuz omuza mücadele eder durumda bulacaklardır..

Daha önce de belirttiğimiz gibi, kadınların üretime katılmalarındaki en önemli etmenlerden biri de savaşlar olmuştur. Birçok ülkede savaşlara kadar asli görevleri, ev işleri, çocuk bakımı, kocanın ve büyüklerin hizmeti olan kadın, cepheye giden erkeklerin yerini almak üzere üretime girmiştir. Bu süreçlerde, ticaretten kamu kesimine, bankacılık sektöründen sağlık sektörüne kadar kadın iş gücü iki kat daha artmaktadır. Sanayide kadın emeği hızla artarken, ev işi kesimindeki kadın sayısında hızlı düşüşler yaşanmıştır.

Şimdi bu tarihsel gerçekliği günümüzle bütünleştirelim.

Kriz derinleşiyor, sorunlar büyüyor!

Tarihte bütün krizlerde eksiksiz tekrarlanan senaryolar bugün tekrar yazılmakta. Kriz; kapitalistlere vurgun kapılarını açarken, işçi ve emekçi sınıfına ise sosyal haklarda ve yaşam standartlarında tam bir yıkım olmakta. Nitekim yaşadığımız bu süreçte, işçi sınıfının içinde bulunduğu koşullar ve emeğe yönelen saldırılar bu durumun göstergesidir.

2008'in başından bu yana yaşanan krizin işçi ve emekçilere getirdikleri her ne kadar çokça tartışılmış olsa da, zihinlerimizi kısaca tekrar bir tazelemekte fayda var.

Özelleştirmeler, “*sermayeyi desteklemeliyiz ki fabrikalar, kurumlar kurulsun, yeni iş sahaları açılsın*” söylemleri ile devam etmekte. Ama özelleştirmenin, yalnızca sermaye sahiplerinin kârlarına kâr kattığı, sosyal güvenceli istihdam yaratmadığı görülmektedir.

Sağlık sektöründe uygulanan özelleştirme sonucunda, sağlık sigortalarına ödenen aidatlar yükseltilirken, sağlık hizmetleri asgariye indirilmiştir. Örneğin Almanya’da doktorlar bir hastanın muayenesi için sadece 3 dak ayırır hale gelmiştir.

Eğitim paralı hale getirilerek, yoksul gençlerin eğitim hakları gasp edilmektedir. Almanya’da Mart 2009’da yapılan bir araştırmaya göre, 25 yaşın altındaki işsizlik oranı %18,3’e yükselmiştir. Üniversiteyi bitiren birçok genç, yaşamlarını idame ettirebilmek için düşük ücretli birkaç işte birden çalışmak zorunda kalmaktadır.

Krizin emekçi sınıflar cephesinde yarattığı en can alıcı sonuç, işsizliğin artışıdır. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) Haziran 2009 araştırmalarına göre, AB'de, Mart 2009'da %8,9 düzeyinde olan işsizlik oranı, Nisan ayında %9,2 ile son 10 yılın en yüksek rakamına ulaştı. Küresel krizin etkisiyle, Avrupa'da Nisan ayı itibariyle 556 bin kişi işini kaybederken, toplam işsiz sayısı 20,8 milyona ulaştı. Mart ayında, İngiltere'de 1,5 milyon kişi işsizlik maaşı başvurusu yaparken, bir önceki yıla göre %80'lik bir artış gözlemlendi. İspanya'da da işsizlik oranı resmi rakamlara göre %17,4'e yükselirken, bir önceki yıla göre işsizlik İrlanda'da iki katına, Estonya, Litvanya, Letonya gibi eski Doğu Avrupa ülkelerinde de üç katına fırladı.

Kapitalistler işsizliği, maaşları ve sosyal hakları budamanın bir aracı olarak kullanmaya devam ediyor. İşsizlikten bunalan insanlar, düşük ücretlerle ve kısıntıları da artık sermaye tarafından yutulmuş sosyal haklarla, sendikal örgütlülüğün yoksun çalışmayı kabul etmek zorunda kalıyorlar. Böylece, emekçiler üzerindeki baskı ve sömürü giderek yoğunlaşmakta. Bunun paralelinde hayat standartları da giderek düşmekte. Resmi rakamlara göre, Avrupa nüfusunun % 16'sı -ki bu 80 milyon kişiye tekabül etmektedir.- yoksulluk sınırının altında yaşıyor.

Dünyanın beşinci zengin ülkesi olan Fransa'nın başkenti Paris'te *"açlık sınırındaki binlerce kişi çareyi lokanta ve süpermarketlerin çöplüklerinden beslenmekte bulmakta"*. (Le Parisien gazetesi)

Özelleştirme furçasının sonucu olarak çığ gibi büyüyen **taşeron firmalar** ağır, güvencesiz, sosyal haklardan yoksun, örgütsüz, esnek, uzun ama ucuz çalışma koşulları ile işçiyi canından bezdirmektedir.

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun AB üyesi 26 ülkede, 1970 -2007 yılları arasındaki bütün istatistik verilerden çıkarttığı sonuç, yaşanan krizlerin emekçiler üzerinde yarattığı psikolojik etkileri gözler önüne sermektedir.

İşsizlik oranındaki yıllık her %1'lik artış, 65 yaş altı grubundaki intihar vakalarının %0,8 oranında yükselmesine sebep olmuştur. Bu da AB genelinde yılda 550 fazladan intihar vakası demektir. Buna paralel olarak cinayet vakaları %0,8, aşırı alkol tüketimine bağlı ölüm olayları ise %28 artmıştır. İşsizlik oranının bir yıl içinde %3'ün üzerinde yükseldiği daha kötü dönemlerde ise, insanlar üzerindeki yıkıcı psikolojik etkiler daha da dramatik bir durum almıştır. Bu dönemlerde intihar vakalarındaki yıllık artış oranı %4,5'e kadar yükselmiştir. Bu da AB genelinde yıllık 3000 fazladan intihar vakası demektir. Yaşanan krizlerin emekçiler üzerinde yarattığı psikolojik etkileri Fransa'dan bir örnekle biraz açalım.

Fransa'nın en büyük telekomünikasyon şirketi France Telecom'da son 1 yılda toplam 24 kişi çalışma koşulları ve iş stresi nedeniyle canına kıydı. Son olarak Troyes'te, 49 yaşındaki bir teknisyen, *daha geri nitelikte bir işe atandığını* öğrenince karnına bıçak saplayarak yaşamını yitirdi. Aynı şirketin Paris şubesinde ise, 32 yaşındaki bir kadın işçi, *servislerin yeniden organizasyonu üzerine çıkan tartışmadan sonra*, 4'üncü kattan atlayarak intihar etti. Sendikalar şirketin personel azaltma çerçevesinde, işçilerin şirketi kendilerinin terk etmesi için yoğun baskı uyguladığını bildirdi.

Krizin bir diğer etkisi ise; halk yığınları arasında ırkçı ve milliyetçi ideolojinin güçlenmesidir. Emekçiler uğradıkları sosyal yıkım karşısında, krizin yarattığı tepkiyi, yabancı düşmanlığına kanalize eden ırkçı ve sağ partilere yönelmektedirler. Özellikle, İtalya, İspanya ve Almanya'da yabancılara ve toplumun ezilenlerine yönelik şiddet hareketleri son dönemde giderek yoğunlaşmaktadır. Avrupa ülkelerinde yaşanan son seçimlerde sağcı ve ırkçı partilerin oylarının yükselmesi de bunun bir göstergesidir.

Avrupa'da işçi ve emekçiler yoksulluk içerisinde yaşamaya devam ederken, egemenlerin krizle birlikte çöküş yaşayan tekellerin kurtarılmasına dönük operasyonları da devam

etmektedir. Emekçilerin içinde bulunduğu sefaletle çözüm aramak şöyle dursun, protesto etmek için sokaklara dökülmesini engellemek amacıyla “terörle mücadele” adı altında yasa üstüne yasa çıkartan iktidarlar, mevzubahis dev tekeller olduğunda para musluklarını sonuna kadar açmaktadırlar.

Ekonomik krizin kadına yansımaları...

Kadın emekçiler cephesinde ise durum daha da vahim. Her zaman olduğu gibi kriz dönemlerinde de kadına biçilen toplumsal yaşamdaki rol, kapitalistlerin krizi bir “fırsata” dönüştürmelerini kolaylaştırmaktadır. Her geçen gün krizin ağır yükü kadınların omuzlarına binmekte, krizin en mağdurları kadınlar olmaktadır.

Kapitalistlerin kendi yarattıkları krizi, kârlarına kâr katmak için “fırsatçılığa” dönüştürme politikaları, kendisini öncelikle üretime katılan kadın olmak üzere eve “mahkûm” ettikleri tüm kadınlar üzerinden gösteriyor. Dünyanın her yerinde kadınlar, kendilerine biçilen toplumsal rolden kaynaklı genelde çalışma hayatına erkeklere göre daha düşük avantajla başlarlar. Kadın emekçiler, toplumsal kültürel şekillenişin diğer baskıcı unsurları yanında, eğitim açısından geri bırakılmış olmaları, ev ve çocuk bakımının “kadının asli işi” olarak görülmesi vb. nedenlerle çalışma yaşamında oldukça zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

Kadınlar daha çok geçici taşeron firmalarda, krizden ilk darbeyi alan ve ilk etapta işçi çıkaran küçük ölçekli, teknolojik yatırımın en az olduğu, güvencesiz işlerde çalışmaktadırlar. Yanı sıra “asli işlerini” aksatmamak için günde sadece birkaç saat çalışan kadın sayısı da azımsanamayacak boyutlardadır. “Eşit işe eşit ücret” yasasının işletilmemesi ve cinsiyet ayrımcı politikalar, kadının bu durumunu güçlendirmektedir.

Kadınların genelde krizden kayıpla çıkacak sektörlerde çalışması ve kadına biçilen toplumsal rol, ilk işsiz kalanların da kadınlar olmasına neden olmaktadır.

“Ev kadını” tanımı ile adlandırılan kadınlar, kriz dönemlerinde sarsılan ev ekonomisine katkı olmak için üretime katılırlar. Bu işler genelde kayıt dışı, düşük ücretli ve geçici, sosyal güvencenin ve sendikal örgütlenmenin olmadığı işler olmaktadır. Sömürünün en üst boyutta yaşandığı bu durum da, krizin kadınlar üzerindeki bir başka etkisidir.

Örneğin Türkiye’de istatistik veriler, Kasım 2007’ye göre Kasım 2008’de (yani kriz sürecinde) kadınların erkeklerden daha fazla üretime katıldıklarını göstermektedir. Çalışan işgücü verilerine bakıldığında; 36 bin erkek iş olanağı bulurken, aynı dönemde 412 bin kadının işe alındığı saptanmıştır. Bu durum ne yazık ki çalışan kadın oranı artışına değil, erkeklere göre kriz ortamında ucuz işgücü olarak, emek sömürsününün daha fazla olduğu iş olanağı bulduklarına işaret etmektedir. Çünkü işsizlik oranı artışına paralel olarak çalışan kadın oranı da azalmaktadır; 2006 ve 2007 yılı Kasım aylarında kadın işgücünün yüzde 89’u çalışırken, 2008 yılında bu oran yüzde 87’ye gerilemiştir. Bu veriler, küresel kriz ortamında, iş aramaya zorlanan kadınların ucuz işgücü olarak işgücü piyasasına girdiklerini işaret etmektedir.

Büyük işletmelerdeki daralmalarda, iş piyasalarının cinsiyetçi yapısı nedeniyle kadınlar ilk vazgeçilenler olmaktadır. Bu durum öncelikle kadının toplumdaki konumundan kaynaklıdır. İşsiz kalan kadın “asli görevinin” başına döneceği için meşgul olacağı yeterince işi olacaktır. Ama işsiz kalan erkeklerin toplumun kaldırabileceği potansiyelin üzerine çıkması halinde bir huzursuzluğun baş gösterme riski yüksektir. İşsiz kadın sayısı ne kadar yüksek olsa da, kadınlar cephesinde sermaye sahipleri için böyle bir risk söz konusu değildir. Çünkü kadınlar “asli görevleri” ile yeterince meşguldürler ve çoğunlukla örgütlü değildirler. İkinci neden ise; kadının doğurganlığı, anne olması, biyolojik yapısı çalışma hayatında ‘engel’ olarak algılanmaktadır.

Kriz dönemleri, “eve geri gönderilen” ya da zaten hep “eve mahkûm edilmiş” kadınlar için, evdeki “iş” yükünün de artması demektir. Artan yoksulluk koşullarına karşı “**kemer sıkma**” işi daha çok kadın emekçilerin omuzlarındadır. Özellikle kriz dönemlerinde ailedeki işsiz sayısı arttığında, kadınların yüklendikleri toplumsal cinsiyetçi rolleri önem kazanır. Evdeki yaşlı hastanın, kreşe giden çocuğun bakımı kadının omuzlarına yüklenir. Temel tüketim maddelerine yapılan zamlar altında daha ucuz beslenme koşullarını yaratmak ve çoğunu evde üretmeye çalışmak, kadınların yaşamını ayrıca zorlaştırır. Sofraya gelen aştan, sırta giyilen elbiseye kadar, hepsi en ucuz bir şekilde sağlanarak aile bireylerinin ihtiyaçları karşılanmalıdır. Yani giyilmezi giyilir, yenilmezi yenilir yapmak zorundadırlar. **Bu “SİHİRBAZLIK GÖREVİ” evdeki kadının omuzlarındadır.**

Bir diğer önemli sorun ise, evdeki kadını “çalışabilir işgücü” olarak görmeyen gerici egemen anlayış sonucu, **kadınların kriz dönemlerinde evlerine dönmelerinin “doğal” karşılanmasıdır.** Bu gerici zihniyet kapitalistlerin oldukça işine gelmektedir. Bu sayede “işgücüne katılabilir toplam insan sayısı” düşük gösterilerek **resmi işsiz sayısı düşük tutulmaktadır.** Bu gerçeklik göz önüne alındığında kadın işsiz sayısının çok daha yüksek boyutlarda olduğu görülmektedir.

Kriz süreçlerinde kadınların üretimden kopmalarıyla örgütlü bir güç olmaları da önemli oranda engellenmiş olur. Bunun bir nedeni böylesi dönemlerde, kadınların evin geçimini sağlayabilmek için daha fazla kemer sıkamak zorunda kalmalarıdır. Örgütlü çalışmanın ek masraf getirme ihtimali lüks olarak görülür. İkinci neden ise üretimden çekilen kadın toplumsal yaşamdan uzaklaşıp dört duvar arasındaki sorunlar ile daha çok meşgul olduğundan, örgütlülüğü ek bir külfet olarak görmeye başlar. Onun için artık en fazla önem taşıyan sorun ailesinin geçim sorunu dur.

Kadınların işgücünden çekildiği oranda piyasalarda cinsiyet ayrımcılığının daha da artacağı bir gerçekliktir. İşgücü piyasasında ne kadar kadın varsa, örgütlü kadın gücü ne kadar güçlüyse elde edeceği haklar da hiç şüphe yok ki bu güce orantılı olacaktır. Ama örgütlü güçlerini yitirdikleri oranda kazanılmış haklarını da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Bu durum, genel olarak kadın hareketi açısından da bir kayıptır.

Kriz dönemleri, artan yoksulluk sonucu **fuhşunda** yükseldiği süreçlerdir. Özellikle geri bıraktırmış ülkelerden iyi iş vadleriyle kandırılıp getirilen, sonra da pasaportuna el konulan kadınlar fuhşa sürüklenmektedirler. Ayrıca kriz nedeniyle işini kaybedip yeni işyeri bulamayan kadınlar da, ekonomik sorunlardan kaynaklı fuhşa başvurmuşlardır. Bir sektör olarak örgütlenmiş bulunan fuhşun, işsiz kadına yol olarak gösterilmesi kadının aşağılanması en üst noktasıdır

Kapitalizmde kadın emekçiler için yaşamın ne kadar zor olduğu kriz koşullarında daha net görülebilmektedir. Kriz dönemlerinde sadece artan işsizlik, yoksulluk değil şiddetin ve yozlaşmanın çeşitli biçimleri de kadınları oldukça olumsuz etkilemektedir. Krizin yarattığı toplumsal gerginlik evde, sokakta, işyerinde giderek yaşamın her alanında şiddeti artırıyor; Bu süreçlerde aile içi şiddetin yükseldiği de yine analizler sonucu ortaya çıkan önemli bir olgudur. İşini kaybetmiş ya da her gün işten atılma korkusuyla eve gelen erkeğin umutsuzluğunu öfkesini evde ilk karşılayanlar kadınlar olmaktadır. Kadın ise çaresizliğinin faturasını çocuğuna şiddet uygulayarak çıkartır.

Sanayide hızla artan kadın emeğine ve verilen mücadelelere rağmen, kadınların ekonomik bakımdan toplumda en fazla sömürülen kesim olmasının önüne geçilememiştir. Yapılan istatistik araştırmalar, çalışma hayatındaki kadınların önemli kesiminin uğradıkları haksızlıkların farkında olmadığını, farkında olanların ise bunu yazgı olarak kabul ettiklerini göstermektedir. Önemli bir bölümü ise; ‘ufak-tefek’ sorunlar olsa da, işlerinden ve çalışma koşullarından ‘memnun’ olduklarını ifade etmişlerdir. Bu da gösteriyor ki, kadının emek

piyajasında sömürülmesi uzunca bir süreci daha kapsayacaktır. Ki, kapitalist sistemin bunun önüne geçmesi de beklenemez zaten. En ileri kapitalist ülkelere dahi baktığımızda ücretli emekçilik kadının toplum içindeki temel görev alanını değiştirmemiştir. Kadının asıl görevi bu sistemde emekçinin yeniden üretimi olmakta, kadının payına yine “ANALIK” ve “KARILIK” düşmektedir. Bu olumsuzluklara rağmen, “**Toplumsal üretim sürecine katılmak, toplumsal karar sürecine yani politikaya da katılabilmenin başlıca belirleyicisi**” (Eleonor Marx) olma özelliğini korumaktadır.

Tüm bu anlattıklarımız göstermektedir ki yerküreyi saran ekonomik kriz en çok emekçi kadınları etkilemektedir. Emekçi kadın, bir emekçi olarak ezilmek, sömürülmek ve horlanmakla kalmıyor, bütün bunları bir de kadın olma konumu ve kimliği üzerinden yaşıyor. Sınıfsal ve ulusal kimliğinden gelen sorunlar cinsel kimliğinden gelen sorunlarla birleşiyor, böylece burjuva kadınınkinden tümüyle farklı bir kapsam ve nitelik kazanıyor.

SONUÇ OLARAK;

Bugün özellikle emperyalist ülkelerde kadın, erkeklerle eşit politik haklara sözde ve kâğıt üzerinde sahiptir. Çalışma ve yüksek eğitim hakkını elde etmediği yer yok gibidir. Erkek-kadın, ebeveyn-çocuk ilişkisi, düne göre bugün, kadının önemli haklar elde edeceği şekilde düzenlenmiştir. Buna karşın kadın sorununun çözüldüğünü söyleyebiliriz? Tabii ki HAYIR!! Peki, tüm bu ülkelerde de kadınların erkeğe göre daha fazla ezildiği gerçeğini, çalışan nüfusun önemli bir kısmını oluşturmasına karşın, kadını ne birey ne de vatandaş olarak eşit kabul etmemesini nasıl açıklayacağız?

Kadınların bugün bazı haklarını biçimsel (yasal) olarak elde etmiş olması, kadını aile içindeki hizmetçi konumundan, toplumun önyargılarının, dinsel inançların ve geleneklerin ayrımcılığından, erkeğe bağımlı olmaktan ve de sistemin sömürsünden bir bütün olarak kurtaramıyor. Kapitalizm, kadının emek gücünden ve özel mülkiyet hakkına dayalı aile kurumundan vazgeçemez. Kapitalist sistem bir yandan kadınları üretime çekip sokağa çıkartırken, diğer taraftan, kadının erkeğe bağımlılığını, çıkarlarının erkek tarafından gözetilmesini, erkeğin himayesi altında olmayı kendi yoz kültürü ile meşrulaştırarak garantiliyor. Böylece çok demokratik görünen kapitalist sistem, kadının özgür, bağımsız bir birey olma hakkını gasp etmiş oluyor.

Bu çelişkili durumun kaynağı, ezen ve ezilenler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerde ve ücretli emeğe dayanan kapitalist toplum düzeninde yatıyor.

“Kapitalizm, kadının sırtına, ev içindeki köleliğine ve aile içindeki bağımlılığına ek bir yük bindirir: Patronun emrinde ücretli kölelik.” (Engels)

Evliliğin proleter kadını, emek gücünü satma zorunluluğundan kurtarmadığını biliyoruz. Evli işçi kadınlar evinin dışındaki işini, ev işiyle, çocukların yetiştirilmesiyle ve kocasına hizmetle birlikte yürütmek zorundadırlar. Sabah yatağından ilk fırlayıp akşam yatağa en son giren kişi olup, sonu gelmeyen bir didinme içinde ömrünü tüketmesine rağmen, bu sistemde ailelerini dağılmaktan kurtaramamaktadırlar. Acımasız üretim koşulları insanların arzularını gözetmemektedir. Bugün dünyada milyonlarca kadın ücretli emeğin bir parçası olmasına rağmen, kadınların toplumsal konumu sürekli kötüleşmektedir. Giderek azgınlaşan, dizginlerinden boşanan kapitalizm, kendi doğası gereği, kadınlara iktisadi ve sosyal yaşamda gerçekten özgürce yer alabilmelerinin imkânlarını vermediği gibi, ev ve aile içindeki köleliğine /bağımlılığına da son vermez.

Kadınların eşitlik, özgürlük ve demokrasi mücadelesi sürecinde GÖREVLERİMİZ!

Kapitalist sistemin kadını ucuz /yedek işgücü ve meta olarak görüşü, geleneklerin ve dinsel inançların da yardımıyla, toplumda kültür haline getirilerek meşrulaştırılırken, politikası ve hukuku ile de yasallaştırılır. Bu gerçeklik, çifte baskı ve sömürü altında yaşayan kadınlara, örgütlü mücadeleyi güçlendirmeksizin, demokratik haklarına ve eşitliğe kavuşmanın mümkün olmadığını göstermektedir.

İnsanlık tarihine baktığımızda, egemen güçlerin tüm saldırılarına karşı, toplumsal gelişimler, demokratik haklar, özgürlükler verilen örgütlü mücadeleler sonucu elde edilmiştir. Bu gerçeklikler içersinde örgütlediğimiz dokuzuncu. Kurultayımızda, kadınların eşitlik ve demokrasi mücadelesinde önümüzdeki görevler daha bir netliğe kavuşmaktadır.

1. Günümüzün önemli sorunlarından biri olan işsizlik, düşük ücret ve yoksullaşma giderek çığ gibi büyümektedir. Bunun geriletilmesi ve yaşam standartlarının nispeten yaşanabilir hale getirilmesi için **“tam ücret karşılığında 6 saatlik iş günü”** talebi, kadınlar tarafından daha fazla sahiplenilmeli, örgütlenmeli ve bu özdüde mücadele yürütülmelidir.
2. **Çalışan kadınların çocukları için, ücretsiz kreşler / yuvalar sağlanması mücadelesi vazgeçilemez taleplerimiz arasında olmalıdır.** Çünkü yeterince ücretsiz kreş ve çocuk yuvalarının oluşumu, kadının eve hapsedilmesinin en önemli nedenlerinden birini ortadan kaldıracaktır.
3. Krizler sürecinde ücretlerin düşürülmesi ve işsizliğin artması sonucu, emekçi kadın emekçi erkeğin karşısına rakip işgücü olarak çıkartılmakta. Bu durum **cinsiyet ayrımcılığını daha fazla boyutlandırıldığı** gibi, kadınların omuzlarına daha fazla yük yüklemekte ve emekçi kadınlar üzerindeki baskı ve sömürüyü arttırmaktadır. Bu nedenle **“Eşit İşe Eşit Ücret”** talebinin kazanılması için mücadeleyi büyütmek, biz örgütlü emekçi kadınların en önemli görevleri arasında olmak zorundadır.
4. Toplumsal yaşamın her alanında karşımıza çıkan şiddet örnekleri, çürüten bir düzenin doğal sonuçları olarak yaşanıyor. Egemen sınıf, tahakkümünü artırmak için ezilen sınıfa yönelik şiddet türlerini bilinçli bir şekilde uygularken, egemen kültür altındaki bireyler arası ilişkilerde de şiddet tüm biçimleriyle birlikte yaşamın ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Artan işsizlik, yoksulluk, gelecek güvencesizliği gerilimli bir toplum yaratmakta ve bu gerilim aile içi şiddetin yükselmesine neden olmaktadır. Aile içi şiddet ise en fazla kadınların ve çocukların yaşamını tehdit etmektedir. Bu nedenle **yaşamın her alanında kadınlara yönelik şiddete karşı çıkmak için güçlü bir kadın ağını oluşturmak** zorunlu görevlerimiz arasındadır.
5. Kadını cinsel obje olarak gören ve toplumsal yaşamın her alanında kitlelere bunu pompalayan gerici burjuva ideolojisinin etkisiyle, kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet oldukça ürkütücü boyutlara ulaşmıştır. Dünyada her gün binlerce kadının organize biçimde **fuhuş** sektörüne sokulduğu bilinen bir gerçekliktir. Özellikle kriz dönemlerinde artan yoksulluk sonucu, ülkelerdeki iç savaşlarda veya emperyalist saldırganlık savaşlarında fuhuşun yükseldiği görülür. Fuhuş birçok ülkenin milli hâsılatından fazla gelir sağladığından devletler tarafından da desteklenmektedir. **İnsanlık suçu olan kadın bedeninin pazarlanmasına karşı, özellikle genç kadınlar başta olmak üzere; toplumda duyarlılığı yükseltmek mücadelemizin bir parçası olmak zorundadır.**
6. Krizin faturasını emekçilere ödetmek için sağlık sektörüne getirilen kısıtlamalar, yine en fazla biz kadınları etkilemektedir. Günümüzde artan yoksullaşmanın, emekçi kadınların omuzlarına yüklediği ek yükler ve gelecek endişesi, iş yerlerindeki yoğun baskı, kadınlar üzerindeki diğer yaptırımlarla da bütünleşince aşırı yorgunluk, stres, depresyon vb. hastalıklar giderek artmaktadır. Özellikle çalışan emekçi kadınlar için bu durum daha güçlü riskler taşımaktadır. **İş yerlerindeki baskıcı uygulama ve tehditlere, sosyal güvencelerinin her gün**

biraz daha fazla tırpanlanmasına karşı, emekçi kadınların örgütlü mücadelesi, kadının sağlıklı yaşama hakkının elde edilmesi için de önemlidir.

7. Avrupa'da derinleşen krizle birlikte ırkçılığın yeniden hortlatıldığını görüyoruz.. Milliyetçi, ırkçı, şövenist ideolojinin gelişmesi, insan haklarının da gaspı anlamına gelmektedir. Aynı zamanda emekçi halkın da bölünüp parçalanması anlamına gelen bu tehlikeli anlayışa karşı, **halkların kardeşliğini savunmak ve emekçi kadınların enternasyonal mücadelesini güçlendirmek** için çalışmalar yürütmek zorunluluklarımız arasındadır.
8. Sosyal, ekonomik, demokratik ve akademik hakların sağlanmasında bir ön adım olan eğitim hakkı özellikle genç kadınlar için önemli bir mücadele mevzisi. Kapitalist sistem, ezilen sınıf üzerinde uyguladığı diğer politikalarından bağımsız olarak, **“Bologna Süreci”** adı altında eğitimi de özelleştirmektedir. Her gencin, **“eğitiminin her evresinde ücretsiz eğitim hakkı” için mücadele etmek, genç kadının toplum içersindeki yeri ve statüsünü güçlendirmek, geleceğe daha bir “güvenle” bakabilmesi için eğitim hakkına sahip çıkmak temel bir görevdir.** En geniş halk yığınları ve kitle örgütleriyle birlikte mücadeleyi ortak örnek ise, temel perspektifimizin bir parçasıdır.

Belirlediğimiz bu talepler doğrultusunda yürütülecek olan örgütlü mücadele, kapitalist sistemin kimliksizleştirme ve köleleştirme politikalarına karşı, kadınları güçlendirecektir

1910'da Kopenhag'da gerçekleşen 2. Uluslararası Kadınlar Konferansında, senenin bir gününün emekçi kadınların mücadele günü olarak belirlenmesi önerisinin kabul edilmesinin 100. yıldönümüne sadece birkaç ay kaldı. Bu 100 yıllık süre içersinde kadınlar ciddi mücadeleler verdiler ve bir hayli de yol kat ettiler. Bu mücadelenin bağrında, 8 Mart 1990'a gelindiğinde ATİK saflarında, emekçi kadınların mücadelesi ivme kazanarak YENİ KADIN filizlerini verdi. Zaman zaman kesintiye uğradıysa da, yirmi yıla yakın bir süredir mücadelesini sürdürmektedir. Fakat gerek dünya genelinde, gerekse de ATİK saflarında kadınlar, çifte ezilmişlikleri, çifte sömürülmüşlükleri gibi, mücadelelerinde de erkek sınıf kardeşlerine göre çifte yol kat etmek zorundalar. Hala yıkamadıkları bentler sonucu, gerici feodal değer yargılarının kadınlar üzerindeki acımasız sonuçları, işyerinde ve evdeki çifte köleliği, 100 yıllık mücadele tarihine rağmen ucuz ve yedek işgücü olarak kabullenilişi, cinsel obje olarak görülmesi hala ortadan kaldırılamamıştır. Tüm bu sorunların çözüme ulaşması uzun bir mücadele sürecini kapsayacaktır.

ATİK Kadınlar Komisyonu olarak, **8 Mart'ın ilan edilmesinin 100. dergimiz YENİ KADIN'IN ise 20. yıldönümüne yaklaştığımız bu günlerde 9. Kurultayımızı gerçekleştiriyoruz.** Bu yılı, kapitalizmin ve onun krizlerinin kadınlar ve emekçiler için yıkıcı etkilerine karşı mücadelemizi yükselttiğimiz, daha güçlü, sınıf bilinçli örgütlenme ağımızı oluşturduğumuz bir mücadele yılına dönüştürmek için hepimize büyük görevler düşmektedir.

Sermaye sahiplerinin krizi kendileri için fırsata dönüştürmeye çalıştıkları gibi, bizler de emekçi kadınlar olarak, krizi kendi sınıf çıkarlarımız doğrultusunda fırsata dönüştürme şansını yaratmak zorundayız.

200 yılı aşkın süredir kadınların verdikleri eşitlik ve özgürlük mücadelesinin zengin deney ve tecrübeleri ile kapitalizmin yarattığı krizlere, işsizliğe, açlığa, yoksulluğa, şiddete, tacize, sömürüye karşı enternasyonal kadın mücadelesini güçlendirmek için hepimiz bulunduğumuz alanlarda azami çabayı sarf etmeliyiz.

Bilmeliyiz ki; “Kapitalizmin Kriz Faturasını Ödememek” yerel ve küresel düzlemde güçlü bir kadın örgütlenmesini yaratmaktan geçecektir.

Kaynaklar:

- Perry Sommerfield- 2.Dünya Savaşında Kadınlar
- Aylık İKTİSAT dergisi,
- Şirin TEKELİ - Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat,
- A.Kollontai - Toplumsal Gelişmede Kadının Konumu,

**ATİK 9. DÖNEM KADINLAR KOMİSYONU
KASIM 2009**